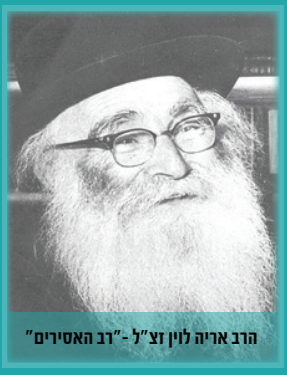
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

כ"ה חשוון תש"פ

גליון מספר 149

פרשת חיי שרה

דרך חיים

"ויבוא אברהם לספוד לשרה ולבכתה", מבואר בדברי חז"ל שאברהם בא מעקידת יצחק. אברהם אבינו חוזר מהמאורע הגדול שמפרנס את עם ישראל לאורך כל הדורות, בו שמע את ההבטחה הגדולה "ויאמר בי נשבעתי נאם ה' כי יען אשר עשית את הדבר הזה ולא חשכת את בנך את יחידך. כי ברך אברכך והרבה ארבה את זרעך ככוכבי השמים וכחול אשר על שפת הים וירש זרעך את שער איביו. והתברכו בזרעך כל גויי הארץ עקב אשר שמעת בקלי". כותב הרמב"ן שכאן "נשבע בשמו הגדול ושיירש זרעו את שער אויביו, והנה הובטח שלא יגרום שום חטא שיכלה זרעו או שיפול ביד אויביו ולא יקום והנה זו הבטחה שלימה בגאולה העתידה לנו".

אברהם אבינו חוזר לביתו שמח ומאושר ורוצה לספר ולשתף את שרה אמנו בהבטחה הגדולה שקיבלו בזכות העקידה, כדי שגם היא תשמח באוצר הגדול שעתה השיגו. אך שמחתו נהפכת לתוגה, הוא מתקרב לבית ורואה המון רב שבא להשתתף בלוויתה של שרה, כפי שמבואר בדברי חז"ל (סנהדרין מו:) ובהעמק דבר הרחיב בעניין וכתב על הפסוק "ויבוא אברהם לספוד לשרה ולבכתה": "דרך העולם תחילה לבכות בינו לבין עצמו ואח"כ להספיד ברבים, וכמו שכתוב "ויקרא ה' לבכי ולמספד"". אלא משום שהיה אברהם בא ממקום רחוק לשם, ובין כה וכה נתקבצו המון העם סביב הבית, כדאיתא בסנהדרין דמשהי לה לשרה לפני קבורה יותר מן המורגל עד בוא אברהם, משום הכי נזדרז להספידה תחילה ברבים".

"ויקם אברהם מעל פני מתו, וידבר את בני חת לאמר. גר ותושב אנכי עמכם תנו לי אחזת קבר עמכם ואקברה את מתי מלפני". אברהם שזה עתה הובטחה לו הארץ, בכל זאת עכשיו הוא זקוק למקום קבורה ואין לו משלו, על אף זאת הוא אינו זועם ולא תובע את מערת המכפלה. במקום זאת הוא אומר "גר ותושב אנכי עמכם", גר מארץ אחרת, אם תנו לי כגר ואם לא אטלנה מן הדין, אבל האפשרות ליטול מן הדין אמורה רק בדרך רמז, אברהם אבינו לא בא בתביעה מפורשת. הוא גם לא רוצה לקבל את המקום במתנה אלא לקנותו במחיר מלא דווקא.

אומר המדרש על הפסוק בתהלים "יפיפית מבני אדם הוצק חן בשפתותיך על כן ברכך אלוקים לעולם"- נתיפית בעליונים שנאמר "הן אראלים צעקו חוצה מלאכי שלום מר יבכיון", נתיפית בתחתונים שנאמר "נשיא אלקים אתה בתוכנו". את המילה יפיפית אפשר לפרש יופי שביופי, כפי שרש"י מפרש את המילה ירקרק ואדמדם (ויקרא יג מט) "ירקרק- ירוק שבירוקין, אדמדם- אדום שבאדומים". כשאברהם אבינו עוקד את יצחק זלגו עיני מלאכי השרת דמעות, מבאר הגאון המהרש"ם

המשך בעמוד הבא

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

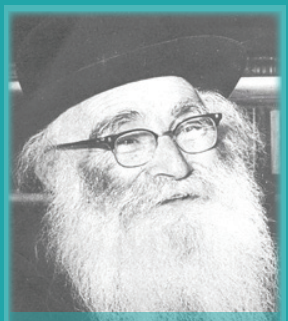

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

דרך חיים

(תכלת מרדכי חיי שרה) שהמלאכים כל כך התקשו לראות את כוחות נפשו הגדולים והנשגבים של אברהם אבינו בבואו לעקוד את בנו יחידו בשמחה, מדרגה שלא שייכת אצל מלאכים, ומרוב התפלאות וקנאה הם צעקו "חוצה", "מלאכי שלום מר יבכיון". כך גם בני חת, כפי כל העולם כולו, מבינים הם שאברהם אבינו הוא הראוי למלוך, "נשיא אלקים אתה בתוכנו", כלשון חז"ל על המילים "אל עמק המלך" (בראשית יד יז)- "עמק שהושוו שם כל האומות והמליכו את אברהם עליהם לנשיא ולקצין". אדם כזה שמולך על היצר שלו, שולט על איבריו וחושיו הוא המלך האמיתי, הוא הראוי למלוך על כל העולם. אין זו מלכות רגילה וטבעית, זהו "נשיא אלקים"- נשיאות שבאה מכח מלכות שמיים. הנהגה של מלכות, חן וחסד, נדיבות לב, זוהי מלכות אמיתית. מלך אינו אדם שנותן לעצמו, מלך זה אדם שמסוגל לתת הכל בלי לרצות לקחת לעצמו כלום. כמאמרם ז"ל (נדרים כד.) אינני כלב שלוקח לעצמו ולא מהנה לאחרים, ואינני מלך שנותן לאחרים מבלי לקבל. כלומר הנותן בלא לקבל נחשב כלב, והנותן בלי לקבל זהו מלך. זה מה שנאמר על שני המאורות המושלים ביום ובלילה, "המאור הגדול לממשלת היום והמאור הקטן לממשלת הלילה". במה מתבטאת ממשלתם? בזה שהם נותנים אור ושפע.

אדם כזה שנותן ומשפיע, "אהבת צדק ותשנא רשע", עליו ניתן לומר "על כן משחך אלהים אלהיך שמן ששון מחבריך", מרוב אהבת הצדק ושנאת הרשע זכה אברהם לכל זה. הוסיפו חז"ל הסבר על הפסוק "אהבת צדק ותשנא רשע"- "אהבת להצדיק את בריותי שנאת להרשיעם על כן משחך אלקים אלקיך שמן ששון מחבריך".

שבת שלום!

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

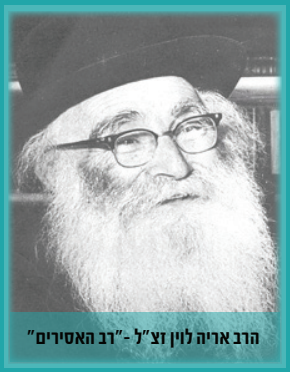

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

בדרכו של ר' אריה

מסופר על הרבנית חנה ציפורה זצ"ל, אשת רבי אריה לוין, (שגיסה רבי צבי פסח פרנק אמר עליה שלא הניחה כמותה מזמן שרה רבקה רחל ולאה) שיום אחד הגיע לתלמוד תורה עץ חיים ואמרו זאת לרבי אריה לוין. התפלא על כך וכשחזר לפנות ערב לביתו שאל אותה מה הביאך לשם היום?

ענתה לו: "לא רציתי לצערך. אמש הגיע בננו הקטן והתלונן כי המלמד סטר לו, ואמרתי לבננו אם המלמד סטר לך לבטח התנהגת שלא כשורה והצדקתי בליבי את המלמד. כל אותו הלילה לא יכולתי לעצום עין מעגמת נפש. חזרתי ושאלתי את עצמי היכן נכשלתי בחינוך בני. התפללתי לקדוש ברוך הוא שינחה את בני בדרך הנכונה. בבוקר אמרתי בליבי עלי ללכת לאותו מלמד, שקרוב לודאי שעתה הוא מייסר עצמו על המעשה אשר עשה, שהרי אתה-בעלי משמש כמשגיח רוחני באותו תלמוד תורה, ולבטח חושש הוא שמא יתעוותו היחסים ביניכם. לכן חשבתי שעליי לשוחח עם המלמד ולעודדו. ניגשתי לתלמוד תורה ואמרתי לאותו מלמד אם סטרת לבני לבטח נימוקך עמך, ובקשתי אליך גם להבא אם תהיה סובר שבני אינו מתנהג כשורה תעניש ואל תחשוש מפני בעלי".

(ברב יועץ עמוד 121)

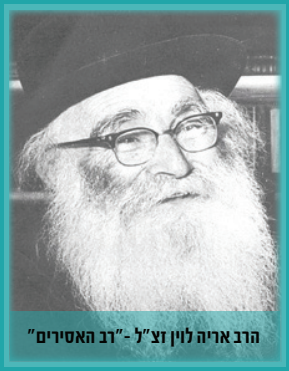
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

נשים אינן חייבות בנפילת אפיים. נאמרו בדבר זה מספר טעמים: יש שהסבירו שהוא משום שנפילת אפיים אינו מעיקר דין תפילה, הרי הוא כמנהג ורשות, וכשם שנשים לא קיבלו עליהן תפילת ערבית לחובה הוא הדין גם בנפילת אפיים. ובשו"ת מחזה אליהו הסביר שאת התחנון אנו אומרים בעמידה, ישיבה ונפילת אפיים כתפילת משה רבנו, וכשם שנשים באופנים מסויימים פטורים מעמידה ופסוקי דזמרא שנאמרים בעמידה וישיבה, כך פטורות מן האופן של נפילת אפיים.

אין נופלים אפיים אלא במקום שיש בו ספרי תורה, מלבד אדם שכל הנהגותיו על דרך הקבלה שאז נוהג כהאריז"ל שכתב שאדם שכזה יכול ליפול גם בלא ספר תורה. וכתבו הפוסקים שירושלים דינה כמקום שיש בו ספר תורה, אף שכעת מתפלל במקום שאין בו ספר תורה. אדם שמתפלל מחוץ לבית כנסת שיש בו ספר תורה- אם רואה את ארון הקודש או על כל פנים מכוון למולו ואין דלת שמונעת את הכניסה לחלוטין- יכול ליפול על פניו. אך בחדר צדדי שנפרד מבית הכנסת- לא נופלים. אמנם היום שאין אנו נופלים נפילה גמורה של השתחוויה על הארץ אלא על ידינו יש מקום להקל בבית כנסת שבדרך כלל יש בו ספר תורה אף שכעת אין בו, והיו שכתבו להקל גם במקום שיש ספרי קודש, והנוהג כן יש לו על מה שיסמוך.

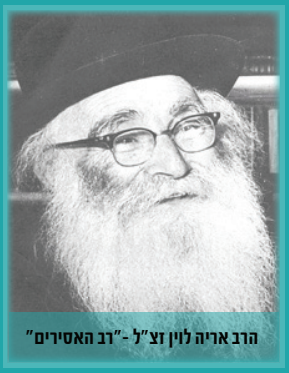
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

שו"ת
עם הרב חיים אידלס

שאלה | שלום הרב,

א) בבית כנסת בו יש מספר מניינים ולעתים החזן מתפלל בנוסח אשכנז, כך שנופלים אפיים מיד אחר שמונה עשרה, האם יש לנהוג כמותו?

ב) כאשר הציבור נוהג לומר תחנון ביום מסוים, והחזן נמנע מלומר משום שהוא חסיד של אדמו"ר שביום זה חל היארצייט שלו, האם יש להתחשב בחזן או שיימנעו מלומר תחנון?

תשובה | א) מרן החיד"א בספרו קשר גודל (סי' י"ט) והכה"ח (סי' קל"א) הכריעו שאם נוסח התפילה של החזן הוא אשכנז אזי צריכים הציבור לנהוג כמנהג אשכנז, וכן להיפך. ולכן יש לנהוג כמנהג החזן ורוב הקהל וליפול אפיים מיד אחר חזרת הש"ץ, ובשני וחמישי ליפול לאחר אמירת "והוא רחום".

ב) בעניין אמירת תחנון ביו שלא נפסק בשלחן ערוך שאין אומרים ביום זה, פוסק האגרו"מ (תפילה כהלכתה פט"ו בהערה) שאין בזה חשש של "לא תתגודדו" אם יאמרו תחנון. ולכן ביום שלא כתוב בשלחן-ערוך שאין אומרים בו תחנון ניתן ליפול אפיים גם אם רוב הציבור לא נופל, וכן פסק גם מרן היבי"א (ח"ג סי' י"א). אבל מרן הגרש"ז (הלי"ש פי"ג) הכריע שאין לומר תחנון במקרה שכזה, שכן כל יסוד התחנון ונפילת אפיים במנהג ורשות (טור ופוסקים), ולכן יש לנהוג כדברי המאמר מדרכי שיש לנהוג בנפילת אפיים כמנהג המקום ולעולם הולכים בזה לקולא. וכדי למנוע מחלוקת כך ראוי לנהוג.

נדגיש נקודה נוספת חשובה בשם מרן הגרש"ז (הובא בס' אשי ישראל), שכיום שיש קהילות והנהגות רבות ושונות כל-כך אין זה משנה אם אדם נוהג אחרת, משום שהציבור תולים זאת בדברים אחרים. ולכן במצב שבו לא נוהגים ליפול אפיים יכול בכל זאת ליפול אפיים בצינעא.

ובעניין זה יש להוסיף שכפי שאומר בעל האבנ"ז (או"ח סי' כ"ט) בוודאי שהשליח ציבור מחויב לציבור ואינו עושה במה לעצמו.